

УДК 070 (477)

DOI: 10.32840/cru2219-8741/2022.1(49).7

I. В. Зайцева

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри мовної підготовки і соціальних комунікацій
e-mail: zivia@ukr.net, ORCID: 0000-0002-4149-2916
Державний податковий університет
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Україна, 08201

ЖАНР СПОРТИВНОГО РЕПОРТАЖУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Мета дослідження полягає у висвітленні теоретичних аспектів жанрових особливостей репортажу в українській спортивній пресі.

Методологія дослідження. Основою дослідження є інформаційний, аксіологічний, культурологічний, системний, діяльнісний підходи. Використано такі методи: аналізу й синтезу, індукції та дедукції, узагальнення – для визначення основних жанрових ознак спортивного репортажу.

Результати. Окреслено, що спортивна журналістика є відносно новою інформаційною діяльністю, вона створює додаткові умови для розвитку та пропаганди спортивної літератури, об'єднує спортсменів та фанатів, інформує, навчає та розважає. Спортивна преса є одним з допоміжних факторів популяризації спорту серед населення. Стрімке зростання ролі спорту в житті суспільства призводить до збільшення потреби в організованій і спрямованій інформації про цей соціокультурний феномен. У статті досліджено теоретичні аспекти жанрових особливостей репортажу в українській спортивній пресі. Акцентовано, що спортивні журналісти традиційно вдаються до репортажу як жанру, який найбільше підходить не тільки для оперативного відображення спортивних подій, а й для наочного зображення їх ключових моментів, адже дає змогу передати динаміку й розпал спортивних подій, донести до вболівальників емоції й хвилювання учасників змагань, розповісти про всі їхні перипетії. З'ясовано, що саме завдяки найбільш характерній ознаці репортажу – ефекту присутності – автор повідомлення переносить читача на місце проведення змагань, стає свідком того, чого не має можливості бачити сам, уявляє те, що відбувається, і переживає його разом із журналістом.

Новизна. Визначено основні ознаки спортивного репортажу, які відрізняють його від інших журналістських жанрів: наочність – створення образної картинки за допомогою предметного опису деталей; наведення подробиць, відтворення вчинків і реплік дійових осіб; максимальна документальність – репортаж не може бути реконструкцією події або творчим вимислом; емоційно забарвлений стиль оповіді, що надає додатковій переконливості; активна роль особистості репортера, що дає змогу не лише побачити подію очима журналіста, а й проковкує самостійну роботу читачької уяви.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в практичній медіадіяльності та в процесі вивчення професійно орієнтованих курсів спеціальності «Журналістика».

Ключові слова: спортивна журналістика, спортивна преса, спортивний репортаж.

I. Вступ

Спортивна журналістика є відносно новою інформаційною діяльністю. Жодна подія зі спортивного життя суспільства не проходить без її публічного висвітлення в ЗМІ. Телебачення, періодичні газетні видання, радіо, інтернет-ресурси – усі ці джерела постійно транслюють різні спортивні події. У сучасному суспільстві дуже активно та модно пропагувати здоровий спосіб життя та активну спортивну діяльність. Спорт як вид діяльності привертає увагу значної кількості людей, що робить його одним з найбільш популярних видовищ.

Спортивна преса – це один з допоміжних факторів популяризації спорту серед населення. Спортивна журналістика створює додаткові умови для розвитку та пропаганди спортивної літератури, об'єднує спортсменів і фанатів, інформує, навчає та розважає. Стрімке зростання ролі спорту в житті суспільства приводить до збільшення потреби в організованій і спрямованій інформації про цей соціокультурний феномен.

Останніми десятиліттями українська журналістика зазнає змін: суттєвим конкурентом звичних друкованих періодичних видань стали інтернет-ЗМІ різноманітної тематики, які займають усе більше простору видавничого сегмента. Є й чимало інших популярних тенденцій, які складно однозначно ідентифікувати як позитивні чи негативні. Останнім часом журналісти виходять за

рамки традиційних аналітичних, інформаційних та публіцистичних жанрів, вводять інновації, експериментують. У межах одного матеріалу може бути використано декілька форм подання інформації, поєднано декілька жанрів. Водночас на основі вже існуючих виникають і нові жанри публікацій.

Доволі неординарним журналістським жанром продовжує бути репортаж. Його сьогоднішня інтерпретація журналістами залишила чимало класичних ознак, проте додала також і неординарні новітні засоби, тому актуальним є вивчення питання щодо жанрових особливостей репортажу в українській спортивній пресі.

Особливості репортажу в українській спортивній пресі досліджують багато вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема, такі як: В. Барчук, М. Василенко, О. Гирба, О. Максим'як, А. Мураковський, Ю. Сазонова, В. Тарасюк, М. Чабаненко та ін.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою дослідження є висвітлення теоретичних аспектів жанрових особливостей репортажу в українській спортивній пресі.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

- схарактеризувати жанрову палітру світової спортивної преси;
- розглянути спортивний репортаж як різновид жанру журналістики.

Основою дослідження є інформаційний, аксіологічний, культурологічний, системний, діяльнісний підходи. Використано такі методи: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, узагальнення – для визначення основних жанрових ознак спортивного репортажу.

III. Результати

Сучасний комунікативний простір, перебуваючи під впливом розвитку, еволюції світу, соціо-політичних пріоритетів світової громадськості, створює та передає через медійний ресурс актуальну інформацію, що свідчить про його постійну динаміку. Це, передусім, виявляється в тому, що засоби інформування в медіа хоч і мають універсальні, константні характеристики, але все ж таки залежать від різних позамовних чинників, які мотивують, з одного боку, їх варіабельність, а з іншого – поліаспектність підходів до їх наукового опису.

Динамічні процеси, що відбуваються останнім часом у мовній, жанровій, функціональній і структурно-типологічній парадигмах ЗМІ, сприяють їх перетворенню на невід'ємний компонент розвитку соціуму, джерело постійної інформації, що, у свою чергу, визначає формування переконань, світоглядних і ціннісних орієнтирів людини/суспільства, а отже, і функціонування індивідуальної/масової мовної свідомості. Така тенденція реалізується в аспекті впливу мови на знання, емоції, почуття, переживання, думки реципієнта, а тому дозволяє розглядати цю проблематику в контексті актуальних парадигм гуманітаристики, у синкретизмі лінгвістичної, журналістської (ширше – філологічної), лінгвокультурологічної, соціо-, психолінгвістичної інтерпретації природи мови сучасного медійного поля, його жанрів і комунікативного, функціонального потенціалу.

Зокрема, у науці проблематика медійної жанрології представлена насамперед у розробках фахівців у галузі журналістики та соціальних комунікацій, де жанрову систему медіа розглядають як сукупність методів і прийомів поширення інформації, а підходи до класифікації мас-медійних жанрів аналізують відповідно до комплексу завдань, які вони виконують.

Варто зазначити, що вчені, досліджуючи різні медійні жанри, спираються передусім на текстотвірні чинники: об'єкт, предмет, тему, функції, мету, композиційно-структурні особливості запропонованої інформації, – співмірні із журналістським розумінням медіажанру або мовного жанру в медіа. Така інтерпретація дає змогу дослідникам оперувати критеріями та розвивати традиційну для цієї сфери жанрову диференціацію друкованих текстів на інформаційні, аналітичні й художньо-публіцистичні.

У свою чергу, Л. Дускаєва, аналізуючи актуальну для нового часу характеристику діалогічності газетних публікацій, пропонує також розрізняти оцінні та спонукальні жанри. Ідеться про поступову персоніфікацію медіасфери – і з позиції авторства, і з позиції реципієнтів, коли ці категорії не мають абстрактних характеристик: конкретний автор звертається до конкретної аудиторії, і, таким чином, реалізується конкретна функція медіатексту того чи іншого жанру [5, с. 132].

Розвиваючи тезу про те, що «сучасні теоретики журналістики вважають більш доцільним оперувати термінами «журналістика новин», «авторська журналістика», «аналітична журналістика», «репортерська журналістика», «образна публіцистика», «коментуюча журналістика», М. Василенко аналізує медіатекст як такий, що об'єднує: а) повідомлення про новину або актуальну проблему; б) фрагментарне або ґрунтовне осмислення ситуації; в) прийоми емоційного впливу на аудиторію (на логіко-поняттєвому або поняттєво-образному рівні).

Це дозволяє дослідникові розглядати такі групи жанрів медійного простору: 1) оперативно-новинні – замітка в усіх її різновидах; 2) оперативно-дослідницькі – інтерв'ю, репортажі, звіти; 3) дослідницько-новинні – кореспонденція, коментар (колонка), рецензія; 4) дослідницькі – стаття, лист, огляд; 5) дослідницько-образні (художньо-публіцистичні) – нарис, есе, фейлетон, памфлет [2].

Спортивна журналістика використовує практично всі сучасні жанри. Традиційно жанрова палітра спортивної преси здебільшого представлена інформаційними жанрами, з огляду на такі

важливі їхні властивості, як оперативність, точність, компактність. Це зумовлено тим, що спортивна журналістика за своєю суттю відрізняється актуальною подієвістю, на відміну, наприклад, від інших сфер суспільної діяльності, як-от наука чи мистецтво, то замітка, кореспонденція, репортаж, інформаційне інтерв'ю об'єктивно переважають серед застосовуваних жанрів. Інформаційна сторона спорту пов'язана з найважливішою з його характеристик – змагальністю, яка вимагає постійного порівняння показників, які в принципі і є носіями інформації. Тому цілком закономірним є те, що більшість спортивних матеріалів у ЗМІ є матеріалами інформаційного плану, головне завдання яких – оперативна передача відомостей про спортивні змагання й події навколо них. До таких матеріалів висуваються підвищені вимоги до оперативності, оскільки спорт живе сьогоднішнім. Тому найчастіше спортивні новини передають у формі замітки, де принциповим є короткий і точний виклад актуальної інформації.

Серед інформаційних жанрів окрему групи становлять матеріали, які дають інформацію про майбутні спортивні події.

Традиційним жанром у спортивній журналістиці є звіт, що також утворює інформаційне повідомлення про спортивні змагання або інший спортивний захід, донедавна його активно використовували. Проте сьогодні завдяки технологічності засобів інформації (уседоступність до відеоінформації, онлайн-трансляції змагань тощо) тенденція змінилася. Читачі вже не очікують просто результатів змагання чи матчу – вони їх уже знають, а бажають побачити аналіз гри, гонки, змагання, думки експертів, коментарі учасників події.

Будь-яка спортивна подія містить багато неоднозначності й варіативності у своєму плині та розвитку, тому спортивний журналіст часто просто не може обмежуватися, а читач, у свою чергу, задовольняється лише констатацією фактів. Значний потенціал для висвітлення спортивної інформації має надзвичайно поширений і популярний у спортивній журналістиці жанр інтерв'ю. Адже інтерв'ю завжди має особистісну спрямованість, орієнтоване передусім на суб'єкта спорту, а також має можливість використання елементів інших жанрів, таких як коментар, аналітика, нарис, замальовка і навіть проблемна стаття. Кожне інтерв'ю з яскравим спортсменом або тренером, уболівальником, фахівцем може стати не просто бесідою на тему спорту, а й перетворитися на емоційну замальовку, що розкриє яскраву біографію спортивної особистості.

Серед аналітичних жанрів, які представляють спортивну тематику в аналізованих медіа, нам вдалося виявити такі, як стаття і коментар. Найбільш повно й глибоко проаналізувати значущі за змістом і метою, значні за масштабом події і процеси у світі спорту, виявити причинно-наслідкові зв'язки між ними, зробити узагальнювальні й аргументовані висновки, подати прогнози варіантів розгортання ситуації дає змогу жанр статті. Стаття для спортивного журналіста – це насамперед можливість глибоко й ґрунтовно описати різні аспекти подій, що розігруються у світі спорту, конкретизувати факти, акцентувати на істотних деталях, виділити позитивні або негативні наслідки.

Прагнучи до аналітичності, журналісти також використовують жанр коментаря, який менше за статтю придатний для повномасштабного й різнобічного аналізу спортивних подій, але надає більше варіантів для вираження ставлення до них, дозволяє гостріше сформулювати проблему та її авторську оцінку. У коментарях на перший план виходять оцінка й прогноз: об'єктивно-суб'єктивне роз'яснення змісту, ходу й значення спортивної події.

Художньо-публіцистичні жанри практично не використовують журналісти в процесі підготовки матеріалів про спорт. Серед цієї групи журналістських напрацювань можна подекуди зустріти нариси, героями яких є відомі спортсмени або тренери команд; відповідно, у таких матеріалах ідеться про їхні долі й досягнення, до того ж не лише спортивні. Зауважимо, що за аналізований період матеріалів у жанрі нарису нами знайдено не було. Відзначимо також, що й інших художньо-публіцистичних жанрів, таких як фейлетон і памфлет, пов'язаних зі спортивною тематикою, на сторінках газет нами не виявлено. Відсутність в аналізованих виданнях названих жанрів можна пояснити тим, що в сучасній медіареальності ці жанри втратили свою популярність і не використовуються журналістами, тому що сучасна журналістика стала переважно інформаційною.

Варто зауважити, що спортивні журналісти традиційно вдаються до жанру, який найбільше підходить не лише для оперативного відображення спортивних подій, а й для наочного зображення їх ключових моментів, – до репортажу.

Саме репортаж дає змогу передати динаміку й розпал спортивних подій, донести до уболівальників емоції й хвилювання учасників змагань, розповісти про всі їхні перипетії. Саме завдяки найбільш характерній ознаці репортажу – ефекту присутності – автор повідомлення переносить читача на місце проведення змагань, стає свідком того, чого не має можливості бачити сам, уявляє те, що відбувається, і переживає його разом із журналістом [3, с. 38].

У друкованій пресі роль цього жанру є вирішальною. Він вартий особливої уваги з боку журналістів, оскільки передає факти, події, явища мальовничо, емоційно, порівняно з іншими інформаційними жанрами.

Репортаж – найбільш розгорнутий та суб'єктивний серед інформаційних жанрів. Він потребує документального викладу, суворого дотримання фактів, емоційності, експресії, особистого сприйняття події, уваги до подробиць, деталей.

Завдання будь-якого репортера полягає насамперед у тому, щоб дати аудиторії можливість побачити описану подію очима очевидця, створити «ефект присутності». А це стає можливим

тільки в тому випадку, якщо журналіст розповідатиме про предметні ситуації, події, які швидко розвиваються, і залучатиме п'ять груп відчуттів: зорові, слухові, смакові, дотикові й запахові. Одне з головних завдань репортажу – викликати емоційну реакцію в читачів [6, с. 522].

Репортаж – синтезований жанр, у якому поєднано прийоми й методи всіх жанрових форм: інформаційних, аналітичних, художньо-публіцистичних. У ньому використовують елементи інтерв'ю, звіту, нариса, портрету, але основою тексту все ж є наскрізне оперативне відображення того, що відбувається. Адже саме події, обмежені в часі, важливі за змістом, закарбовані в емоційній формі, становлять характерну ознаку репортажу. А оскільки аудиторія теж стає ніби учасником події, то в журналіста виникає необхідність не лише повідомити про те, що відбувається, а й наочно відобразити суттєві деталі, ставши «очима» та «вухами» аудиторії.

Репортаж є одним із найскладніших журналістських жанрів інформаційної групи. На відміну від стандартної замітки, вивіреного фактажем звіту, логічно вибудованого інтерв'ю, репортаж – найбільш суб'єктивний жанр, оскільки відображає події через відчуття журналіста.

В академічних виданнях із жанрології зазначено, що репортаж не повідомляє про подію, відповідаючи на основні новинарні запитання Хто? Що? Де? Коли? Репортаж розповідає про побачене, почуте журналістом на події через деталь, що має звук, смак, колір. При цьому під час написання матеріалу не варто захоплюватися власними відчуттями, оскільки головним завданням є документально точно, із дотриманням вивіреного фактажу розповісти про подію, що має актуальність для аудиторії певного медіа [8, с. 522].

Жанр репортажу вважають поліфонічним, що пояснює побутування безлічі дефініцій, при цьому не всі визначення вповні розкривають природу і суть цієї жанрової форми [1, с. 97].

Отже, можемо визначити такі жанрові особливості репортажу:

- автор оперативно, точно, динамічно розповідає про подію як історію;
- гармонійне поєднання документальності й художності;
- реальна подія має відбуватися динамічно й бути завершеною (наприклад, фестиваль, мітинг, святкова хода тощо);
- основний метод репортажу – спостереження за подією, точна фіксація її перебігу й результатів;
- особиста присутність журналіста на події (він учасник, коментатор або спостерігач);
- використання дієслів у теперішньому часі (це створює ефект присутності);
- вживання прямої мови, коротких діалогів, лексем, що передають емоції, вигуки, суб'єктивні відчуття автора через зображально-виражальні засоби;
- композиційно репортаж будується за законами драматургії, має зачин, розвиток подій, кульмінацію історії, розв'язку.

Отже, репортаж є найбільш суб'єктивним, емоційним і динамічним жанром інформаційної журналістики. Для його створення необхідно мати талант драматурга, володіти словом, бути художньо обдарованою особистістю.

Проблема функціонування сучасної української жанрології в друкованих та електронних виданнях, зміни усталеної класифікації пресових жанрів, їх трансформації в інтернет-виданнях є гострою й актуальною для вітчизняних журналістикознавців. Темі специфіки жанру репортажу присвячено чимало праць.

О. Гирба у статті «Репортаж як один з найвідоміших жанрів преси» розглядає наявні дефініції, порівнює визначення репортажу, що пропонують українські й зарубіжні журналістикознавці [3]. Також дослідниця здійснює огляд історії жанру, узагальнює наявні типології, визначає жанрові характеристики репортажу.

Аналізові поглядів науковців на класифікацію жанру репортажу присвячено працю О. Максим'як «Види газетного репортажу: наукові погляди в сучасному журналістикознавстві» [7]. Автор підсумовує: «Жодна кваліфікована схема, характеристика газетних жанрів не можуть бути прийняті як аксіоми. Жанр повсякчасно розвивається і удосконалюється. Хоча в теорії можна досить чітко окреслити межі жанру, визначити його структуру і функції, на практиці досить часто відбувається змішування і взаємодія основних елементів різних жанрів. ... Пошук жанрового вирішення для того чи того конкретного журналістського матеріалу завжди зумовлений насамперед особистістю репортера: його професіоналізмом, моральністю, національною гідністю, громадянською позицією» [7, с. 9].

В. Тарасюк у статті «Специфіка репортажу в українській інтернет-журналістиці (за матеріалами сайту “ЛітАкцент”)» [9] підходить до висвітлення класичного інформаційного жанру репортажу з позицій сучасних онлайн-видань. Автор на прикладі журналістських матеріалів сайту «ЛітАкцент» фіксує ті специфічні риси, яких набув репортаж на шпальтах електронних медіа. У підсумку науковець наводить позитивні та негативні риси сучасних онлайн-репортажів.

Так, В. Тарасюк зауважує, що матеріали в жанрі репортаж в інтернет-виданні «ЛітАкцент» «відзначаються широкою палітрою тем ... в публікаціях мова йде переважно про цікаві, але найрізноманітніші письменницькі заходи. ... Ефективності у використанні вище розглянутого жанру додають і різні його види. ... інтернет-ресурси завдяки своєму візуальному впливові дають майже необмежені можливості для використання світлин» [9, с. 249].

Серед недоліків автор назвав таке: «традиційні зачини, пасивна форма викладу (особливо в минулому часі), малосюжетні знімки, переобтяжені складнопідрядними конструкціями речення, нехтування розбивками тексту (у вигляді промовистих відступів, діалогів, яскравих описів і сцен) суттєво знижують жанровий тонус матеріалів» [9, с. 250].

Загалом праця В. Тарасюка чи не єдина в сучасному українському журналістикознавстві, яка порушує питання трансформації традиційного пресового репортажу в онлайнів журналістиці.

Розвідка А. Ютченко «Художній репортаж: між фактом і вигадкою» [11] присвячена аналізу популярного жанрового різновиду класичного репортажу – художнього. Авторка на основі бесіди з науковцями з різних європейських країн узагальнює специфіку зародження й функціонування художнього репортажу в Україні, Америці, Польщі.

Про трансформаційні процеси жанру репортаж у сучасній пресі йдеться в статті А. Іващук «Варіативність розвитку репортажу як жанру» [6]. Дослідниця детально вивчає історію становлення репортерства як явища й репортажу як жанру в радянські та новітні часи української жанрології.

Авторка доходить висновку, що «репортаж залишається класичним жанром за певними ознаками, в окремих моментах – тяжіє до аналітики, оскільки репортер змушений коментувати події. ... Жанрові різновиди репортажу допомагають більш чітко та яскраво показати описувану подію» [6, с. 522].

Л. Риженко у статті «Видозміни жанрових моделей друкованих ЗМІ» [8] досліджує трансформаційні процеси, яких зазнає сучасна українська жанрологія періодичної друкованої преси у зв'язку з впливом різноманітних чинників. Аналізуючи дифузійні жанрові моделі топових вітчизняних видань (газети «День», «Україна молода», «Сьогодні» тощо), Л. Риженко серед інших жанрів розглядає й репортаж.

Авторка слідом за іншими науковцям зазначає, що сучасні інформаційні жанри все більше тяжіють до аналітичних. Наприклад, вона наголошує: «у репортажах вищезгаданих видань використано пейзажні замальовки, особиста оцінка автора. ... як варіант жанрових видозмін зустрічаємо такі елементи соціології як бліц-опитування тощо. Подібне явище підтверджує факт частого й ефективного втручання суміжних наук у матеріали сучасних ЗМІ у період трансформаційних зрушень» [8, с. 124].

Водночас М. Чабаненко в статті «Напрями трансформації репортажу в онлайнів журналістиці» [10] аналізує процеси адаптації класичного пресового жанру репортажу до онлайнів середовища. У результаті дослідження авторка доходить такого висновку: «хоча класичний різновид репортажу мало представлений в Інтернеті та не зовсім органічно сприймається в контексті нових медіа, неправильно говорити про занепад жанру репортажу загалом. Радше спостерігаємо його бурхливий розвиток, якому інтернет-технології значною мірою сприяють, відкриваючи для нього нові виміри, зокрема вперше даючи журналістам змогу:

- 1) висвітлювати кількадечну подію в межах одного матеріалу з поступовим оновленням публікації;
- 2) замінити фізичну присутність репортера на події уважним моніторингом інформаційних потоків» [10, с. 315].

IV. Висновки

Узагальнюючи праці сучасних українських науковців з теми класичного репортажу в друкованих та онлайнів виданнях, можемо констатувати значну увагу до трансформаційних та дифузійних процесів традиційних інформаційних жанрів в інтернет-середовищі. Не вдаючись у дискусію щодо понять, зауважимо, що в більшості дефініцій вживають слова цікаво, яскраво, наочно, чуттєво тощо. Узагальнюючи напрацювання дослідників, пропонуємо таку дефініцію: репортаж – оперативний жанр інформаційної журналістики, в якому динамічно, з документальною точністю, яскраво й емоційно відтворюється актуальна подія в її розвитку через безпосереднє сприйняття автора. Репортаж покликаний передати подію так, аби максимально надати аудиторії можливість відчутти себе на місці події.

Репортаж – це завжди опис події, що відбулася в реальному часі. Репортерів важливо не лише передати щохвилинність життєвого моменту, а й показати динаміку перебігу події в часі.

У спортивному репортажі час дискретний (переривчастий), тобто він у своїй тривалості не може точно відповідати реальному часу. Реальний час поєднується із часом, що виражає позицію автора, реального чи уявного, у часі й просторі щодо подій тексту. Завдяки такому сполученню журналістам вдається описати не тільки те, що вони бачили та чули, а й те, що згадували, над чим міркували.

Репортажна спортивна подія розгортається не тільки протягом певного часу, а й у конкретному визначеному просторі. У цьому виявляються тісний взаємозв'язок і взаємозумовленість зазначених елементів. Категорія простору, як і часу, є об'єктом авторської інтерпретації й предметом відображення.

У спортивному репортажі простір також може бути й об'єктивним, й умовним. Об'єктивний простір у спортивному репортажі включає: просторові межі, обмежений простір, перебування в просторі, локалізацію, перебування в просторі, зміну положення.

У спортивному репортажі, як в одному з суб'єктивних жанрів журналістики, документальне відображення дійсності часто поєднується з максимально повним вираженням авторських почуттів та емоцій з приводу спостережуваної події. Ефект присутності в спортивних репортажах посилюється за умови, якщо автор передає свої безпосередні почуття й переживання, описує свій емоційний стан, виражає власне ставлення до того, що відбулося, за допомогою категорії авторського «Я» демонструє свою причетність до події, висловлює власні судження й оцінки. Авторське «Я» в цьому контексті є «ґрунтом» для різномірних жанрових структур. Із цього приводу науковець А. Гусев [4, с. 14] зазначає, що в цьому аспекті репортер може: подати хронологію події, залучити до опису події її очевидців, представити читачам оперативний коментар і оцінку, передати власні почуття й емоції, за допомогою прийому «зміни маски» розповісти про невидимі звичайній людині аспекти події тощо.

Спортивний репортаж у пресі використовує винятково словесно-логічну символіку письмового мовлення, його бажано ілюструвати фотознімками. Наявність фото в репортажі не обов'язкова, але дуже бажана, популярними є й самостійні фоторепортажі, де основну інформативну функцію виконують фотографії, а текст лише доповнює їх або взагалі відсутній.

Отже, основними жанровими ознаками спортивного репортажу, які відрізняють його від інших, є: наочність – створення образної картинки за допомогою предметного опису деталей; наведення подробиць, відтворення вчинків і реплік дійових осіб; максимальна документальність – репортаж не може бути реконструкцією події або творчим вимислом; емоційно забарвлений стиль оповіді, що надає додаткової переконливості; активна роль особистості репортера, що дає змогу не лише побачити подію очима журналіста, а й провокує самостійну роботу читацької уваги.

Список використаної літератури

1. Буше Ж.-Д. Репортаж у друкованій пресі. Київ : Софія-прес, 2003. 104 с.
2. Василенко М. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі : монографія. Київ : Вид-во Ін-у журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2006. 236 с.
3. Гирба О., Семен Н. Репортаж як один з найвідоміших жанрів преси. *ЗМІ та демократичний розвиток України* : зб. матеріалів III Всеукр. конф. студ. та молодих досл., 20 березня 2018 року, Львів. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. С. 35–39.
4. Гусев А. В. Історія та функціонально-типологічні особливості спортивної медіакommунікації : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком. : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2016. 20 с.
5. Дускаева Л. Р. Диалогическая природа газетных речевых жанров. 2-е изд., доп., испр. Санкт-Петербург : Филол. факультет, 2012. 274 с.
6. Іващук А. Варіативність розвитку репортажу як жанру. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2013. Вип. XXVII. Ч. 1. С. 514–523.
7. Максим'як О. С. Види газетного репортажу: наукові погляди в сучасному журналістикознавстві. *Українське журналістикознавство*. 2008. Вип. 9. С. 5–10.
8. Риженко Л. Видозміни жанрових моделей друкованих ЗМІ. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2016. № 1 (25). С. 122–125.
9. Тарасюк В. Специфіка репортажу в українській інтернет-журналістиці (за матеріалами сайту «ЛітАкцент»). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2011. Вип. 26. С. 245–251.
10. Чабаненко М. Напрями трансформації репортажу в онлайн-журналістиці. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2019. Вип. 46. С. 310–317.
11. Ютченко А. Художній репортаж: між фактом і вигадкою. Сайт ЛітАкцент. URL: <http://litakcent.com/2017/12/28/hudozhniy-reportazhmizh-faktom-i-vigadkoju/> (дата звернення: 12.10.2021).

References

1. Bushe, ZH.-D. (2003). Reportazh u drukovaniy presi [Report in the print press]. Kyiv: Sofiya-pres [in Ukrainian].
2. Vasylenko, M. (2006). Dynamika rozvytku informatsiynykh ta analitychnykh zhanriv v ukrayinskiy presi [Dynamics of development of information and analytical genres in the Ukrainian press]. Kyiv: Vyd-vo Instytutu zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
3. Hyrba, O., & Semen, N. (2018). Reportazh yak odyin z nayvidomishykh zhanriv presy [Reporting as one of the most famous genres of the press], *ZMI ta demokratychnyy rozvytok Ukrayiny, materialy III Vseukr. konf. stud. ta molodykh dosl* [Mass media and democratic development of Ukraine, Proceedings of the 3rd All-Ukrainian Conference]. Lviv [in Ukrainian].
4. Husyev, A. V. (2016). *Istoriya ta funktsional'no-typolohichni osoblyvosti sportyvnoyi mediakommunikatsiyi* [History and functional-typological features of sports media communication]. (Extended abstract of candidate's thesis). Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
5. Duskaeva, L. R. (2012). Dyalohycheskaya pryroda hazetnykh zhanrov [Dialogical nature of newspaper speech genres]. (Vol. 2). Sankt-Peterburg: SPbHU [in Russian].
6. Ivashchuk, A. (2013). Variatyvnist rozvytku reportazhu yak zhanru [Variability in the development of reporting as a genre]. *Aktualni problemy slovyanskoyi filolohiyi*, XXVI, 1, 514–523 [in Ukrainian].

7. Maksym'yak, O. S. (2008). *Vydy hazetnoho reportazhu: naukovi pohlyady v suchasnomu zhurnalistykoznavstvi* [Types of newspaper reporting: scientific views in modern journalism]. *Ukrayinske zhurnalistykoznavstvo*, 9, 5–10 [in Ukrainian].
8. Ryzhenko, L. (2016). *Vydozminy zhanrovykh modeley drukovanykh ZMI* [Changes in genre models of print media]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Sotsialni komunikatsiyi*, 1 (25), 122–125 [in Ukrainian].
9. Tarasyuk, V. (2011). *Spetsyfika reportazhu v ukrayinskiy internet-zhurnalistytsi (za materialamy saytu «LitAktsept»)* [Specifics of reporting in Ukrainian online journalism (according to the site «LitA-emphasis»)]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filohiya. Sotsialni komunikatsiyi*, 26, 245–251 [in Ukrainian].
10. Chabanenko, M. (2019). *Napryamy transformatsiyi reportazhu v onlaynoviy zhurnalistytsi* [Directions of transformation of reporting in online journalism]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya Zhurnalistyka*, 46, 310–317 [in Ukrainian].
11. Yutchenko, A. *Khudozhniy reportazh: mizh faktom i vyhadkoyu* [Artistic reporting: between fact and fiction]. *Sayt LitAktsept*. Retrieved from <http://litakcent.com/2017/12/28/hudozhniy-reportazhmizh-faktom-i-vigadkoyu/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.01.2022.

Received 27.01.2022.

Zaitseva I. Sports Report Genre Theoretical Aspekt

The purpose of the work is to study the theoretical aspects of the genre features of reporting in the Ukrainian sports press.

Research methodology. The basis of the study is informational, axiological, culturological, systemic, activity approaches. The following research methods were used in the work : analysis and synthesis, induction and deduction, and the generalization method generalization – to determine the main genre features of a sports report.

Results. It was determined that sports journalism is a relatively new informational activity, it creates additional conditions for the development and promotion of sports literature, unites athletes and fans, informs, educates and entertains. The sports press is one of the auxiliary factors in the popularization of sports among the population. The rapid growth in the role of sport in the life of society leads to an increase in the need for organized and targeted information about this socio-cultural phenomenon. The article examines the theoretical aspects of the genre features of reporting in the Ukrainian sports press. It is emphasized that sports journalists traditionally resort to reporting as a genre most suitable not only for promptly displaying sports events, but also for visualizing their key moments, because it allows them to convey the dynamics and height of sports events, to convey to fans the emotions and excitement of competition participants, tell about all their twists and turns. It was found that precisely due to the most characteristic feature of reporting – the effect of presence – the author of the message transports the reader to the venue of the competition, where he becomes a witness of what is not possible to see for himself, represents what is happening, and empathizes with the journalist.

Novelty. The main features of sports reporting, which distinguish it from other journalistic genres, have been determined: visibility – the creation of a figurative picture by means of a substantive description of details; guidance of details, reproduction of actions and replicas of actors; maximum documentary – a reportage cannot be a reconstruction of an event or a creative fiction; an emotionally charged style of storytelling, which gives the information additional credibility; the active role of the personality of the reporter, allowing not only to see the event through the eyes of a journalist, but also provoking the independent work of the reader's imagination.

Practical significance. The results of the study can be used in practical media activities and in the process of studying professionally oriented courses of the specialty «Journalism».

Key words: sports journalism, sports press, sports reportage.